דוקטור זינליך ומר דהאן

מי אתה, דוקטור זינליך?

אינני יודע מדוע נתקע דווקא השם הזה בזיכרוני. אולי מפני שהוא כל־כך־כל־כך גרמני.

„זינליך" פירושו בגרמנית „חושני". שאלתי את עצמי: מדוע יעבור אדם את דרך חייו בארץ־ישראל כשהוא נושא על גבו, נוסף על כל שאר הצרות, גם שם כזה? מדוע לא יקרא לעצמו, למשל, חושי (שי"ן פתוחה), על שם חושי הארכי, יריבו של אחיתופל?

שמעתי את שמו של הד"ר זינליך לראשונה ולאחרונה כאשר ישבתי מאוחר בלילה בכורסה נוחה בדירתי, שתיתי כוסית וודקה והקשבתי לאחת התוכניות המרתקות ביותר ששמעתי מזה זמן רב ברדיו. היתה זאת רשימת השמות של הרופאים שנגרם הוצאו צווי־ריתוק.

שמעתי עשרות שמות, מאות שמות. וככל שהרביתי לשמוע, כן גברה אצלי התחושה ששמהו אינו כשורה ברשימה זו.

איני מתכוון למעשיהם ולמחדליהם של הרופאים, או של הממשלה שבאה לרתק אותם. כוונתי היא לרשימה עצמה.

שמעתי שמות גרמניים (הרבה), פולניים, רוסיים. ולפתע תפסתי מה הציק לי.

כמעט כל השמות האלה היו של גברים־יהודים־אשכנזים. כמעט ולא היו נשים. כמעט ולא היו ערבים. כמעט ולא היו בני עדות־המיזרח. לא היה דוקטור דהאן ודוקטור עבאס.

אילו החליפו אלפי הרופאים האלה את שמותיהם ואימצו לעצמם שמות עבריים, לא היה הדבר בולט. אבל הם התעקשו לשאת בגאון את השמות שניתנו לאבותיהם על־ידי פקידי המלך הפרוסי או הצאר הרוסי, מהם שמות מבזים ומגוחכים (אם לא ניתן לפקידים שוחר מתאים), מהם סבירים יותר, שעלו בכסף רב.

משום כך בלטה עובדה, המטילה אור מדהים למדי על המצב האתני־סוציאלי בארץ. מרבית האוכלוסיה היא נשית — אך הנשים היו מיעוט מבוטל בין המרותקים. בני עדות־המיזרח מהווים עתה רוב גדול וגדל בארץ, אך במיקצוע רב־יוקרה זה הם מהווים קומץ קטן. כל ישראלי שביעי הוא ערבי — אך בין המרותקים היה היחס קרוב יותר ל־1:700.

הגברים־היהודים־האשכנזים (גי"א בקיצור; בדומה לוואס"פ האמריקאי. שהוא לבן־אנגלו־סאכסי־פרוטסטנטי) מהווים מיעוט של פחות מ־20% במדינה, — לפי הרשימה נראה שהם מהווים קרוב ל־90% מציבור הרופאים.

אילו הייתי אשה מיזרחית, הנשואה לערבי, הייתי עלולה(ה) להתרגז.

נא למות בשקט

אריאל שרון אינו אוהב לוויות. גם אין הוא אוהב לראות פצועים. על כן אינו הולך ללוויות ולביקורי־פצועים, כשהוא יכול להימנע מכך.

עכשיו הוא טוען כי עצם הדיווח־על הלוויות בכלי־התיקשורת הוא תעמולה זרונית נגד ממשלת־ישראל. מי שמציג את יגון המישפחות השכולות מטיף בעצם, נגד מילחמת־הלבנון, נגד הממשלה, נגד אריאל שרון עצמו.

יש בזה משהו.

לוויה היא דבר הומאני. הכאב הוא אנושי. מה אנושי יותר מכאבו של פצוע. מכאבם של הורים אשר איבדו את היקר להם מכל?

שרון

ואילו אריאל שרון מסמל את הדה־הומאניזציה של מדינת־ישראל, תהליך שלא התחיל עם עליית הליכוד לשילטון, אך שהגיע לשיאו (בינתיים) בשלוט מלך־ישראל התורני.

כבר עמדתי על כך במדור זה: במילחמת־הלבנון באה לידי גילוי מחריד האדישות הגוברת של עם־ישראל להרוגים. פעם היתה המדינה כולה נרעשת כאשר נהרגו שלושה־ארבעה חיילים במילחמת־ההתשה. כיום נדמה שגם 486 הרוגים אינם מזיזים דבר לאיש.

שרון לא גרם לתופעה זו. הוא רק מסמל אותה.

אם הוא יגיע אי־פעם לשילטון עליון, קל יהיה לו להסיק את המסקנה מגישתו. הצנזורה הצבאית תאסור פירסום של אבידות, וכמובן של שמות ההרוגים. לא תהיינה לוויות פומביות. ההרוגים ייקברו בלילה, בנוכחות בני המישפחה המיידית בלבד.

זה לא יתכן? זה כבר קיים. זהו הנוהג הקבוע — מטעם השילטונות —כאשר נהרגים ערבים בשטחים הכבושים, ולפעמים גם בישראל. והרי כל מה שקורה כיום ב„יהודה ו(ה)שומרון וחבל־עזה" יקרה מחר בגליל, בשרון ובנגב.

טוב למות בעד ארצנו. אבל בשקט, בבקשה!

מה הציל את עומרי?

עומרי שרון, בנו האהוד של השר, נרדם ליד ההגה בלילה, התנגש במכונית אחרת ונפצע. חייו הצעירים ניצלו מפני שחגר חגורת־בטיחות.

במשך שנים לחמתי בכנסת למען הטלת החובה לחגור חגורות אלה. ההצלחה היתה חלקית. כיום חייב כל נהג בישראל, והישג לידו, לחגור חגורת־בטיחות בכבישים בינעירוניים. אך לא בכבישים עירוניים.

זוהי אבחנה אידיוטית. הסיכוי ליהרג או להיפצע קשה בתאונה עירונית אינו נופל מן הסיכוי להיפגע בתאונה בינעירונית. המוות אינו יותר מתוק כשהוא בא בהתנגשות בין שתי מכוניות ברחוב דיזנגוף בתל־אביב.

בכריטניה הנהגה לאחרונה החובה לחגור חגורות־בטיחות — גם בעיר וגם מחוץ לעיר. הבריטים הסתגלו לכך במהירות־שיא. וגם תושבי דנמארק, שבה הונהגה אותה החובה.

להתנחל בקופנהאגן

לפני כמה ימים הוזמנתי להרצות בכניין הפרלמנט בקופנהאגן. מארחיי בדנמארק היו כמה קבוצות של יהודים ולא־יהודים, המתעניינים בשלום ישראלי־פלסטיני.

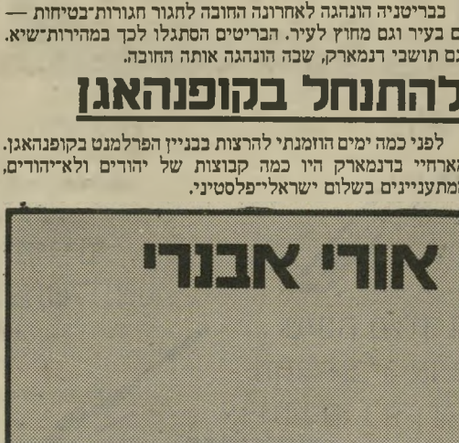

רצה המיקרה ובאותו היום עצמו בא לבירת דנמארק גם הפרופסור בנימין אקצין, שהוא אדם מלומד מאוד, תרבותי מאוד וגם (ואולי: למרות זאת) ימני מאוד.

אקצין מייצג את הרוב הגדול בישראל, ואני מיעוט קטן. אבל בדנמארק היה מצבנו הפוך. ביקורי בן היומיים זכה בסיקור נרחב בכל העיתונים החשובים במדינה. רואיינתי בהרחבה בטלוויזיה. אקצין נאלץ להסתפק בסיקור בעיתון אחד לצד הסיקור עליי.

אך אין לומר שהפרופסור לא השתדל. במסיבת־עיתונאים שערכה לכבודו השגרירות הישראלית, סיפר אקצין כי מנחם בגין מוכן בהחלט לנהל משא־ומתן על מדינה פלסטינית, שדבריו על ארץ־ישראל השלמה אינם אלא נקודת־מוצא טכסיסית למשא־ומתן, ששהיית היהודים בגדה המערבית אינה שונה משהיית יהודים בקופנהאגן, וכו' וכו'.

בקיצור, הוא נהג על פי אימרתו המפורסמת של סר הנרי ווטון, מלפני קרוב ל־400 שנה, לאמור: „שגריר הוא אדם הגון שנשלח לחו"ל כדי לשקר למען ארצו."

בעת ביקוריי החטופים בחו"ל אני מתרשם שוב ושוב מתופעה זו: עסקנים ישראליים, השומרים בארץ על קשר כלשהו (רופף ככל שיהיה) עם האמת, משתחררים לגמרי ממיגבלה זו בחו"ל.

יש העושים זאת בתיחכום. בשיחתי בבית־הכנסת בטורינו הזכרתי, בדרך אגב, כי מיפלגת־העבודה תמכה במילחמת־הלבנון. אחד מראשי־הקהילה מחה על כך. „קראתי במו עיניי מאמר של אבא אבן," אמר, „הוא קבע שם שמיפלגת־העבודה התנגדה לפלישה ללבנון. האם אתה רוצה להגיד שאבא אבן משקר?"

„חלילה לי," השבתי, „אבל העבודה היא שלישכת מיפלגת־העבודה פירסמה ב־5 ביוני 1982 קריאה לצה"ל לפלוש ללבנון — שעות אחדות אחרי שמנחם בגין גילה לראשי המיפלגה בסוד שהוא עומד לפלוש למחרת היום."

כעבור יום בא אותו עסקן יהודי והניח לפני את ביטאון מיפלגת־העבודה. „הנה, תראה שצדקתי!" אמר בתרועת־ניצחון. קראתי. היה כתוב שם: „מיפלגת־העבודה התנגדה לפלישה לביירות..." הקורא התמים בחו"ל לא שם לב שנאמר „ביירות", ולא „לבנון". 99.9% מהקוראים בעולם הסיקו מהפיסקה הזאת כי מייפלגת־העבודה אכן התנגדה למילחמה.

אין זה מפתיע, כי בכל רחבי העולם מתחזים כיום עסקני מיפלגת־העבודה כשליחי שלום עכשיו. הם הפקיעו בחו"ל את התנועה לצורכיהם, ומעלימים את העובדה שהם מייצגים את המיפלגה שתמכה במילחמה (עד 45 קילומטרים...).

גם מפ"ם נמצאת במצב בעייתי. בקופנהאגן סיפרו לי, כי ח"כ אימרי רון רצה לבוא לשם בימי המילחמה על פי בקשת מנחם בגין, אך שמיפלגתו לא הניחה לו. בכל זאת הופיע רון בבירת דנמארק — להלכה כאורח הרב הראשי, שגילה לפתע תשוקה עזה לארח את הקיבוצניק האתיאיסטי. בקופנהאגן גר הח"כ הסוציאליסטי בבית־המלון היקר והמפואר ביותר, והסביר מדוע היתה ישראל חייבת לפלוש ללבנון.

בינתיים קיבלתי שני גליונות זהים של כתב־עת בשם ספקטרום, אחד באנגלית ואחד בגרמנית. זהו „ביטאון תנועת־העבודה הישראלית", ומושקע בו הרבה מאמץ וכסף. המאמר המרכזי מכיל שיר־הלל לתוכנית־אלון. לכתבה מצורפת מפה, המתיימרת להראות את התוכנית.

מסתבר כי מיפלגת־העבודה אינה רוצה לספח כלום. מלבד כמה מיליוני מטרים בביקעת־הירדן וליד לטרון. רק קורא קפדני מאוד ישים לב שנאמר כי זוהי „מפה סכמאטית אפשרית". מובן שאין לה שום קשר עם תוכנית־אלון האמיתית, שכללה סיפוח של נתחים גדולים של הגדה־המערבית, סיפוח כל רמת־הגולן, סיפוח רצועת־עזה וסיפוח חוף ים־סוף עד שארם־אל־שייח'. ועד בכלל.

כדי לאזן את הדברים: באיטליה סיפרו לי שח"כ תופיק טובי סיפר שם כי כמחצית מבוחרי רק"ח הם יהודים. מכיוון שהאחוז האמיתי אינו מגיע גם ל־10%, נראה שגם טובי מאמין שבמרחקים אפשר לספר כל דבר.

זוהי, אגב, טעות. הציבור המעוניין בחו"ל, יהודי ולא־יהודי, יודע הרבה יותר על הסיכסוך שלנו מכפי שנדמה לעסקנים התמימים הבאים מישראל, והמשאירים אחריהם מישקע של שאט־נפש ואי־אמון.

אל יתהלל נואם כמצביע

לחבר־כנסת יש רק דרך אחת ויחידה להבעת דעתו: הוא מרים יד.

אין תחליף למעשה פשוט זה.

יכול חבר־כנסת לנאום שעות ארוכות, להשמיע דיעות מדיעות שונות, בעד ונגד וגם בעד/נגד. מה שקובע בסופו של דבר אינו אוסף הנאומים שלו, אלא הצבעתו.

עם פרוץ מילחמת־הלבנון נערכה בכנסת הצבעה היסטורית. על סדר־היום עמדה, בפשטות גמורה, הצבעה בעד או נגד המילחמה. את העילה סיפקו הקומוניסטים, שהגישו הצעה להבעת אי־אמון.

העובדה ההיסטורית הטראגית היא שביום זה, כאשר 450 מהרוגי צה"ל במילחמה זו עדיין היו בחיים, כאשר רבבות הקורבנות האחרים עדיין לא נקטלו, לא הורמה בכנסת א ף י ד א ח ת נגד המילחמה, מלבד ידיה של סיעת רק"ח.

עשרה חברי־כנסת הביעו הסתייגות מן המילחמה. הם לא הצביעו נגד. הם אף לא נמנעו. הם נקטו בטכסיס פרלמנטרי של „לא משתתפים בהצבעה", שהוא אף פחות מהימנעות.

העשרה האלה היו שיבעת חברי מפ"ם, אחת שולמית אלוני, אחד מרדכי וישובסקי, וגם יוסי שריד.

אני מזכיר שם אחרון זה במיוחד, כי מי שמקשיב לדבריו בימים אלה, יכול לקבל את הרושם שהוא הצביע נגד המילחמה למן הרגע הראשון. רבים מאמינים בכך. למרבה הצער, אין זה נכון.

איני זוכר מה בדיוק אמר ח"כ שריד ביום ההוא, ואני משער שבאותו יום — כמו בכל יום אחר — אמר דברים חשובים ונכונים וחריפים. על כך תבוא עליו הברכה.

אבל גם יוסי שריד ל א עשה את המעשה האחד שהיה חשוב באותו רגע: להצביע נגד. המעשה האחד שאינו ניתן לפירושים, שהוא חד־משמעי והמדבר בעד עצמו.

נכון, זה לא היה פופולארי, היתה בזה מידה של הסתכנות. זה יכול היה לסכן את מעמדו במיפלגתו וחברותו בוועדת־החוץ־והביטחון של הכנסת, גם לא נעים להצביע יחד עם רק"ח. אבל ברגע היסטורי, בין חיים ומוות, מי שעושה חשבונות כאלה מעיד משהו על עצמו.

במדינה של עיוורים, שטוח־העין הוא חריג חיובי. בכל זאת לא הייתי ממנה אותו לתפקיד של צופה במיגדל.

טששש... טששש... טששש...

טששש...טששש...טשש...

נער מפגר, הנוהג בחשמלית דמיונית, „נוסע" בין ערימות של גרוטאות ומגיע לכיכר המרכזית של מעברה יפאנית. הוא עובר על פני טיפוסים מרתקים. שני שיכורים כרוניים, המתחלפים מדי פעם בשיכרותם בבתיהם ובנשותיהם. איש החי כיעוור־מרצון, אחרי שראה כיצד אשתו בגדה בו. קבצן המכלה את ימיו, יחד עם בנו הקטן, בתיכנון וילה דמיונית בראש הגיבעה. שיכור המחלק את חייו בין שתייה, אכילה ושינה, בעודו מעביר בפרך את בתו המאומצת, וגם אונס אותה. אדם הרוצה להתאבד אחרי ששיכל את שני בניו במילחמת יפאן־סין.

הילד

זהו סירטו של אקירה קורוסאווה הגאוני, דוסט־קאדן. שנעשה לפני תריסר שנים. שעתיים ו־20 דקות של הנאה אסתטית ואנושית טהורה.

זהו תיאור של גורלות אדם בשכונת־עוני, בלי מחאה. קורוסאווה מתאר את השכונה כמו שהיא, ונדמה שהוא מתאר באמצעותה את העולם כולו.

הגברים בורחים מן החיים. הנער בורח אל תוך החשמלית הדמיונית, השיכורים אל השכרות, הבעל הנבגד אל העיוורון והנתק, האב־החורג המנוול אל הניבזות. האב השכול אל נסיון ההתאבדות, הקבצן אל תוך חלומותיו על הווילה המושלמת.

אבל הנשים אינן בורחות. הן חיות במציאות, מגינות על הגברים ממשיכות בחיים. וגם הילד־הקבצן, שהוא גדול השחקנים בסרט מופלא זה.

כשיצאתי מן האולם, מצאתי גם את עצמי בורח — כשאני נע כמו הנער המפגר בסרט, סוגר דלתות דמיוניות, מושך במנופים דמיוניים ונוסע בחשמלית הדמיונית.

טשש...טששש...טששש...